

www.turkishstudies.net/turkishstudies

Turkish Studies

eISSN: 1308-2140

Research Article / Araştırma Makalesi

**ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY**

Avrupa Komisyonu'nun "Avrupa Akıllı Turizm Başkenti" Uygulaması ve Türkiye Kentlerinin Katılımları Üzerine Bir Araştırma

European Commission's "European Smart Tourism Capital" Application and A Research on the Participation of Cities of Türkiye

Onur Kemal Yılmaz*

Abstract: The rapid development of information and communication technologies is also impacting cities. Today, the vision of smart cities has emerged through these technologies. Cities are being developed with sensors, the internet, cameras, cables, robots, processors, artificial intelligence, phones, computers, and other technological elements. These applications enhance the usage of cities by people on the basis of sustainability. In this process, the vision of smart tourism has also evolved. Globally, smart tourism applications are gaining importance. Cities that want to increase their share in the global tourism sector are implementing smart tourism applications. There are efforts to become a brand in this field. Across Europe, the topic is developing on institutional foundations. Higher institutions are working on the subject, and one of these institutions is the European Commission. To support this development and establish an institutional foundation, the European Commission has launched the European Capital of Smart Tourism initiative. It organizes a competition to motivate European cities in the field of smart tourism and to raise awareness. The purpose of this study is to introduce this initiative and to determine the participation of Turkish cities in this competition. As a research method, reports prepared for the competition were examined, and the participation of Turkish cities was identified. The study revealed that the participation of Turkish cities in the competition is low, and none of the cities have won an award. Additionally, it was observed that Gaziantep Metropolitan Municipality and İzmir Metropolitan Municipality tend to participate in the competition every year, while other metropolitan and provincial municipalities show little interest. It is noteworthy that the cities participating from Türkiye produce projects in different categories. However, one of the findings is that these cities lack a comprehensive institutional effort covering all categories.

Structured Abstract: Introduction: The rapid pace of technological advancements has been increasing in recent years. Since the late 18th century, progress in technology has accelerated, starting with the use of steam engines during the First Industrial Revolution. Developments in communication and advancements in information technology have influenced change across all fields. Today, economies are moving towards the Fourth Industrial Revolution, characterized by the use of cyber systems, smart factories, and innovations in the service sector. Both products and production methods are evolving in response to changes in technology and digitalization. This transformation is known as Industry 4.0.

Cities are also being affected by this transformation. With the increasing implementation of more technological services in urban areas, smart cities are emerging and evolving. At its core, a smart city is one

* Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü
Assoc. Prof. Dr., Balıkesir University, Burhaniye Faculty of Applied Sciences, Department of Tourism Management
ORCID [0000-0003-2371-683X](https://orcid.org/0000-0003-2371-683X)
yilmazonurkemal@gmail.com

Cite as/ Atıf: Yılmaz, O. K. (2025). Avrupa Komisyonu'nun "Avrupa Akıllı Turizm Başkenti" Uygulaması ve Türkiye kentlerinin katılımları üzerine bir araştırma. *Turkish Studies*, 20(1), 635-660.
<https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.77830>

Received/Geliş: 09 August/Ağustos 2024

Accepted/Kabul: 20 March/Mart 2025

Published/Yayın: 25 March/Mart 2025

Checked by plagiarism software

where information technology (sensors, the internet, cameras, cables, robots, processors, artificial intelligence, phones, computers, etc.) is used to introduce applications that make people's lives easier. The more smart city applications are in use within a city, the more that city develops as a smart city. In this context, many countries around the world have adopted smart city applications. However, cities that have turned this into an urban vision, where the smart city vision is supported by stakeholders (such as municipalities, citizens, companies, investors, central governments, foundations, and associations), stand out as leading smart cities globally.

Smart cities represent a vision of continuous progress, adapting to the demands of the times and ensuring the city's transition into the future. The vision and applications of smart cities have led to the emergence of smart tourism vision and practices. At its core, smart tourism involves applying the technologies and applications found in the smart city vision to the tourism sector. The components of information and communication technologies used in smart city applications—such as the internet, sensors, computers, cameras, mobile phones, applications, virtual reality, and robots—are all utilized to implement smart tourism.

The goal of smart tourism is to enhance the tourist experience as much as possible. Developing aspects such as the ease of use, accessibility, comfort, infrastructure, and promotion of available opportunities within the destination contributes to the realization of smart tourism.

The current state of affairs shows that smart tourism applications have distinctly diverged from smart city applications. The tourism sector, along with entrepreneurs, public institutions, foundations, and associations, is making significant efforts to implement smart tourism applications intensively for their respective destinations. In a globalized world where transportation options and alternative routes are abundant, making destinations more attractive has become a key competitive factor. Today, smart tourism applications have become the most important tools for achieving this.

On a global scale, smart tourism applications are gaining importance. Cities that seek to increase their share in the global tourism market are implementing smart tourism practices within their domains, with the aim of establishing themselves as a brand in this field. Across Europe, the development of this concept is occurring on institutional foundations, with higher-level organizations working on the topic. One such organization is the European Commission, which has launched the European Capital of Smart Tourism initiative to support this development and establish an institutional framework. The Commission organizes a competition to motivate European cities in the field of smart tourism and to raise awareness.

Method: The purpose of this study is to identify the participation and positioning of Turkish cities in the European Capital of Smart Tourism competition. Türkiye is one of the leading countries in the world in the tourism sector, making it important to assess the country's orientation toward smart tourism applications. This competition provides valuable data in this field. The fundamental research question addressed in this study is:

- What is the place of cities in Türkiye in the European Capital of Smart Tourism competition?

The study aims to determine which municipalities from Turkey have participated in the competition, the areas in which they have developed projects, and their success in the competition. A documentary research method was used to identify the efforts of municipalities in the field of smart tourism, and the annual reports related to the competition were examined.

Conclusion: The study revealed that the participation of Turkish cities in the competition is low, and none of the cities have won an award. Additionally, it was observed that Gaziantep Metropolitan Municipality and İzmir Metropolitan Municipality tend to participate in the competition every year, while other metropolitan and provincial municipalities show little interest. It is noteworthy that the cities participating from Türkiye produce projects in different categories. However, one of the findings is that these cities lack a comprehensive institutional effort covering all categories.

Keywords: Tourism, Smart City, Smart Tourism, European Commission, Smart Tourism Capital.

Öz: Bilgi iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi kentleri de etkilemektedir. Günümüzde bu teknolojiler ile akıllı kent vizyonu ortaya çıkmıştır. Kentlerin sensörler, internet, kameralar, kablolar, robotlar, işlemciler, yapay zekâ, telefonlar, bilgisayarlar ve diğer teknolojik unsurlar ile geliştirilmesi söz konusudur. Bu uygulamalar sürdürülebilirlik temelinde kentin insanlar tarafından kullanımını daha üst seviyelere çıkartmaktadır. Bu süreçte akıllı turizm vizyonu da gelişmiştir. Küresel ölçekte akıllı turizm uygulamaları önem kazanmaktadır. Turizm sektöründe küresel ölçekte payını arttırmak isteyen kentler akıllı turizm uygulamalarını bünyelerinde

hayata geçirmektedirler. Bu alanda bir marka haline gelme gayretleri olduğu görülmektedir. Avrupa genelinde konu kurumsal temellerde gelişim göstermektedir. Üst kurumlar konu üzerine çalışmalar yapmaktadırlar. Bu kurumlardan birisi de Avrupa Komisyonu'dur. Avrupa Komisyonu bu gelişimi desteklemek ve kurumsal temel oturtmak için Avrupa Akıllı Turizm Başkenti uygulamasını hayata geçirmiştir. Avrupa kentlerini akıllı turizm alanında motive etmek ve farkındalığı arttırmak için yarışma düzenlemektedir. Konuyla ilgili olarak bu çalışmanın amacı hem bu uygulamayı tanıtmak hem de Türkiye kentlerinin bu yarışmaya olan katılımlarını tespit etmektir. Araştırma yöntemi olarak yarışmaya ilişkin hazırlanmış raporlar incelenmiş ve Türkiye kentlerinin katılımları tespit edilmiştir. Yapılan incelemede Türkiye kentlerinin yarışmaya katılımının az olduğu gözlemlenirken, yarışmada derece yapan bir kentin bulunmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında yarışmaya Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin her sene katılma eğiliminde olduğu gözlemlenirken, diğer büyükşehir ve il belediyelerinin ilgisinin az olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'den yarışmaya katılan kentlerin farklı kategorilerde proje ürettikleri dikkat çekmektedir. Fakat bu şehirlerin tüm kategorileri kapsayan kurumsal bir çalışmasının bulunmadığı da tespitler arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Akıllı Şehir, Akıllı Turizm, Avrupa Komisyonu, Akıllı Turizm Başkenti.

Giriş: Akıllı Şehir ve Akıllı Turizm Kavramları

18. yüzyılın sonlarında, teknolojiye ilerlemeler, buhar motorlarının kullanımıyla başlayan 1. Sanayi Devrimi'nden bu yana hızla ilerlemiştir. İletişim alanındaki gelişmeler ve bilişimdeki ilerlemeler, tüm alanlarda değişime etki etmiştir. Bugün ekonomiler siber sistemlerin, akıllı fabrikaların ve hizmet sektöründeki yeniliklerin kullanımı ile tanımlanan dördüncü endüstri devrimine yönelmektedir. Teknoloji ve dijitalleşmedeki değişikliklere bağlı olarak hem ürün hem de üretim yöntemleri değişmektedir. Bu değişim endüstri 4.0 olarak adlandırılır. Sanayide bilgisayarların ve otomasyonun kullanımının olduğu bir süreç olan Endüstri 4.0, otomatik makine kullanımı olarak da adlandırılan robotların sanayide yer almasını sağlamaktadır (Öztürk, 2020, ss. 205-206).

Bu değişimden şehirler de etkilenmektedir. Şehirlerde hizmetlerin daha teknolojik halde ortaya konulmasıyla akıllı şehirler gelişim göstermektedir. En temelinde akıllı şehir; bilgi işlem teknolojileri (sensörler, internet, kameralar, kablolar, robotlar, işlemciler, yapay zekâ, telefon, bilgisayar vd.) ile insanların yaşamlarını kolaylaştırıcı uygulamaların hayata geçirildiği şehirdir. Bir şehirde ne kadar çok akıllı şehir uygulaması kullanımda ise, o şehir o oranda akıllı şehir olarak gelişim göstermektedir. Bu kapsamda dünyanın birçok ülkesinde akıllı şehir uygulamaları bulunmaktadır. Fakat bunu kentsel vizyon haline getirmiş, paydaşlar (belediye, halk, şirketler, yatırımcılar, merkezi yönetim, vakıflar, dernekler) tarafından akıllı şehir vizyonu desteklenen şehirler dünyada öncü akıllı şehirler olarak öne çıkmaktadırlar.

Akıllı şehirler üzerine bilimsel çalışmalar gerçekleştirilmektedir (Figueiredo, vd., 2019; Morandi, vd., 2016; Etezadzadeh, 2016; Dameri, 2017; Mosco, 2019; Ferreira, M. I. A., 2020; Ji, vd., 2024; Tripathy, vd., 2020; Streitz, 2019; Maier, 2016). Bu konuyla akıllı şehir kavramı, bir bilim alanı meydana getirmiştir. Bu bilimsel çalışmaların en öne çıkanlarından birisi Viyana Teknoloji Üniversitesi (Vienna University of Technology) tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu üniversitede bilim insanları bir araştırma grubu kurmuşlardır ve akıllı şehirleri dünya genelinde tespit ederek, onları ortaya koydukları özelliklerine göre sıralamaktadırlar. Bu çalışmaya göre akıllı şehrin altı bileşenden meydana geldiği belirtilmektedir. Bunlar (SmartCities, 2024);

1.Akıllı Ekonomi: Yenilikçilik ruhu, girişimcilik, ekonomik imaj, üretkenlik, işgücü piyasasının esnekliği, uluslararası yerleşiklik, dönüşüm yeteneği;

2.Akıllı Ulaşım: Yerel erişebilirlik, uluslararası erişebilirlik, bilgi işlem altyapısına erişim, sürdürülebilir ve güvenli ulaşım sistemleri;

3.Akıllı Çevre: Yerel koşulların çekiciliği, kirlilik, çevre koruma, sürdürülebilir kaynak yönetimi;

4.Akıllı İnsan: Uzmanlık yeterliliği, hayat boyu öğrenmeye yatkınlık, sosyal ve etnik çoğulculuk, esneklik, yaratıcılık, kozmopolitlik, toplum yaşamına katılım;

5.Akıllı Yaşam: Kültürel tesisler, sağlık koşulları, bireysel güvenlik, barınma koşulları, eğitim tesisleri, turizm çekiciliği, sosyal uyum;

6.Akıllı Yönetişim: Karar almaya katılım, sosyal hizmetler, hükümetin şeffaflığı, politik stratejiler.

Şekil 1: Akıllı şehrin bileşenleri

Kaynak: SmartCities, 2024

Dolayısıyla bir şehre akıllı şehir denilebilmesi için birkaç göstermelik uygulama yeterli değildir. Şehrin, Şekil 1’de sayılan bileşenlerinde bilgi iletişim teknolojileri ile ortaya konulan, şehrin paydaşlarının takım halinde birbirlerini destekledikleri ve proje ortaya koydukları bir ekosistem ile akıllı şehir gelişim göstermektedir. Dünya genelinde bu şehirler için gözlem, ölçüm ve sıralamalar yapılmaktadır.

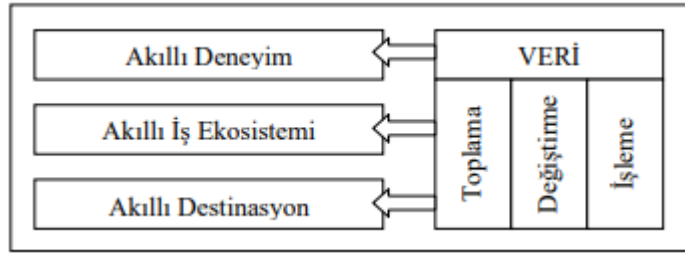
Akıllı şehir aynı zamanda sürdürülebilir ekonomik, sosyal ve çevresel değerlerden etkilenen modern toplumları tanımlamak için kullanılan küresel bir terimdir. Bu terim, sürdürülebilir topluluklar oluşturmayı, kaynakları verimli bir şekilde kullanmayı, şehir sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılamayı ve ekonomik büyümeyi temel alır. Akıllı şehirler, kaynakların etkin ve verimli kullanımı bağlamında maliyet ve enerji tasarrufu, daha iyi hizmet sunumu ve yaşam kalitesi için bilgi teknolojileri kullanımı yapan şehirlerdir. Bu şehirlerin ana temaları şunlardır: akıllı yaşam, akıllı bina ve ev, akıllı ulaşım, akıllı enerji (yenilenebilir enerji üretimi ve depolama), akıllı su yönetimi, akıllı atık yönetimi (atık geri dönüşümü, artık yönetimi, organik atık ve enerji geri kazanımı), akıllı eğitim (e-egitim), açık veri, kentsel hareketlilik, akıllı yönetişim, akıllı tıbbi tesis (e-tıp), akıllı iletişim, akıllı ağlar, çevresel farkındalık (örneğin, değişen hava koşulları), akıllı kriz yönetimi ve performans göstergeleri (Ayaz ve Akay, 2020, s. 394).

Yenilik kavramıyla doğrudan bağlantılı olan "teknoloji itici" yaklaşımı temelde yeniliği, mühendislik uygulamasıyla başlayıp, bilimsel keşfin imalattan pazara doğru ilerleyen bir süreç olduğunu düşünür. Bu bakış açısına göre Ar-Ge çabaları yeniliğin gerçek itici güçleridir. Kullanıcılar ise genellikle teknolojik ürünlerin pasif tüketicileri olarak yer alır. "Talep çekiş" modeli ise bu yenilik modelinin başka bir versiyonudur. "Teknoloji itici" modelden tek farkı, kullanıcılara pazar talebini dile getirme olanağı verilerek, bu durumun Ar-Ge çabalarına bir yön verme olasılığına katkı sağlamasıdır. Bilim gibi teknolojik değişim ve ekonomik büyüme, geriye dönük bir geçmişten modernliğe doğru lineer bir desenle ilerleyen bir süreç olarak düşünülür. "Kalkınma", ülkelerin geçmişten geleneklerini terk edip modern teknolojileri ve üretim modellerini benimseme kapasitesiyle derinden ilişkilidir (Borri, vd., 2016. s. 64).

Buraya kadar açıklanan tanımlarla akıllı şehrin sürdürülebilir bir toplum yapısını desteklediği, bunun yanında inovasyon ile sürekli bir yenilik akışı ortaya koyduğu görülmektedir. Akıllı şehirler günün gereklerine göre şehirlerin sürekli bir ilerleme halinde olduğu, şehrin geleceğe taşınması vizyonudur. Akıllı şehir vizyonu ve uygulamaları, günümüzde akıllı turizm vizyonunu ve uygulamalarını meydana getirmiştir. Akıllı turizm en temelinde akıllı şehir vizyonunda bulunan uygulamaların turizm sektörüne uygulanmasıdır. Akıllı şehir uygulamalarında kullanılan internet, sensörler, bilgisayarlar, kameralar, bilgisayarlar, cep telefonları, uygulamalar, sanal gerçeklik, robotlar gibi bilgi iletişim teknolojilerinin tüm bileşenleri akıllı turizmin ortaya konulması için kullanılmaktadırlar.

Akıllı turizmde amaç destinasyonu olabildiğince turist deneyimini artırıcı hale getirmektir. Destinasyonun kullanım kolaylığı, erişilebilirliği, konfor imkânı, altyapısı, sağladığı imkanların tanıtılması gibi bileşenlerin geliştirilmesi akıllı turizmi ortaya koymaktadır.

Gretzel ve arkadaşları (2015), akıllı turizmin bilgi işlem teknolojileri tarafından desteklenen çok sayıda akıllı bileşeni ve katmanı içerdiğini belirtmektedirler. Buna göre elde edilen veriler; toplanma, değiştirme ve işleme süreçlerinden geçtikten sonra akıllı destinasyon, akıllı iş ekosistemi ve akıllı deneyim çıktıları elde edilmek için kullanılmaktadır. Tüm bu veri elde etmede ve elde edilen veriyi ürüne dönüştürmede bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılmaktadır (Gretzel vd., 2015. s. 180-181).

Şekil 2: Akıllı turizmin bileşenleri ve katmanları

Kaynak: Gretzel vd. 2015: 181

Akıllı turizmde anahtar konseptler bulunmaktadır. Bunların bir araya gelmesi ile akıllı turizm ortaya çıkmaktadır. Kontogianni ve arkadaşları (2024), çalışmalarında akıllı turizmin bileşenlerini şu şekilde detaylandırmışlardır (Kontogianni, vd., 2024. s. 10-23);

•**Bağlam Farkındalığı:** Teknoloji alanında, "Context Awareness" veya bağlam farkındalığı, mevcut ortamın bağlamını anlama ve edinilen bilgiyi uygulama yeteneğini ifade etmektedir.

•**Kültürel Miras:** Kültürel miras, insanlığın geçmişten bugüne taşıdığı ve değer verdiği tüm kültürel unsurları ifade eder. Bu unsurlar arasında tarihî yapılar, sanat eserleri, gelenekler, diller, folklor, müzik, dans ve daha pek çok şey bulunabilir.

•**Öneri Sistemleri:** Öneri sistemleri, kişiselleştirilmiş bilgi filtreleme ve karar destek araçları olarak da bilinen sistemlerdir. Bu sistemler, öneriler oluşturarak ve çözümler sunarak sorunlara bir çözüm sağlarlar.

•**Sosyal Medya:** İnsanların günlük hayatta kullandıkları sosyalleşme uygulamalarıdır. Şu anda, sosyal medya o kadar etkili hale gelmiştir ki, aylık aktif kullanıcı sayısı dünya nüfusunun üçte biri olan 3.43 milyara ulaşmıştır.

•**Nesnelerin İnterneti:** IoT (Internet of Things), teknoloji ile güçlendirilmiş fiziksel nesnelerin ağıdır. Bu nesneler; birbirleriyle iletişim kurar, iç durumlarını algılar, etkileşime girer veya dış çevreleriyle etkileşime geçerler.

•**Kullanıcı Deneyimi:** Kullanıcı deneyimi; kısaca bir kullanıcının bir platform, bir uygulama, bir ürün veya bir hizmetle etkileşimde bulunma ve deneyimleme şeklidir.

•**Gerçek Zamanlı (Etkileşim):** Anlık olarak veri akışıdır. Mobil cihazlar insan yaşamının ayrılmaz bir parçası haline geldiğinden, bir mobil cihaz aracılığıyla internete erişim artık bir lüks olarak görülmemektedir.

•**Kullanıcı Modelleme:** Kullanıcı modelleme, literatürde tanımlandığı şekliyle, çeşitli kullanıcı eylemlerinin ve ilgi alanlarının kapsamlı bir şekilde kaydedilmesi ve kategorize edilmesidir.

•**Artırılmış Gerçeklik:** Bu teknoloji genellikle kullanıcıların gerçek dünyayı görmelerine ve aynı zamanda üzerine eklenmiş dijital içerikleri (örneğin, metin, görüntüler, sesler) deneyimlemelerine olanak tanır.

•**Yapay Zekâ:** Bilgisayar sistemlerinin insan benzeri yeteneklere sahip olmasını amaçlayan bir bilim ve mühendislik alanıdır.

•**Büyük Veri:** Hacmi, çeşitliliği ve hızı nedeniyle geleneksel veri işleme yöntemleriyle yönetilemeyen veya analiz edilemeyen veri kümelerini ifade eder.

•**Siber Turizm:** Siber Turizm fiziksel, sosyal ve ekonomik kısıtlamaları ortadan kaldırarak, herkesin tamamen yeni bir turizm deneyimine erişmesine olanak sağlayabilir.

Günümüzde gelinen nokta göstermektedir ki, akıllı turizm uygulamaları akıllı şehir uygulamalarından belirgin şekilde ayrılmıştır. Turizm sektörü, girişimciler, kamu kurumları, vakıf ve dernekler kendi destinasyonları için akıllı turizm uygulamalarını yoğun bir şekilde hayata geçirme gayretindedirler. Ulaşım imkanlarının ve alternatif rotaların yoğunlaştığı bir küresel dünyada, destinasyonların daha ilgi çekici hale getirilmesi temel bir rekabet ortamı yaratmaktadır. Akıllı turizm uygulamaları da bunun için günümüzde en önemli araçlar haline gelmişlerdir.

Küresel ölçekte akıllı turizm uygulamaları önem kazanmaktadır. Turizm sektöründe küresel ölçekte payını arttırmak isteyen kentler akıllı turizm uygulamalarını bünyelerinde hayata geçirmektedirler. Bu alanda bir marka haline gelme gayretleri olduğu görülmektedir. Avrupa genelinde konu kurumsal temellerde gelişim göstermektedir. Üst kurumlar konu üzerine çalışmalar yapmaktadırlar. Bu kurumlardan birisi de Avrupa Komisyonu'dur. Avrupa Komisyonu bu gelişimi desteklemek ve kurumsal temel oturtmak için Avrupa Akıllı Turizm Başkenti uygulamasını hayata geçirmiştir. Avrupa kentlerini akıllı turizm alanında motive etmek ve farkındalığı arttırmak için yarışma düzenlemektedir.

Konuyla ilgili olarak bu çalışma ile amaçlanan; Türkiye kentlerinin Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasında mevcut olan katılımlarını ve konumlarını tespit etmektir. Türkiye, turizm sektöründe dünyanın önde gelen ülkelerindedir. Dolayısıyla akıllı turizm uygulamalarına olan yönelimin tespit edilmesi önemli bir çalışma alanıdır. Bu yarışma da bu alanda veriler sağlamaktadır. Konuyla ilgili olarak araştırmanın temel sorusu şudur;

•Türkiye kentlerinin Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasında konumları nedir?

Araştırma ile yarışmaya Türkiye'den hangi belediyelerin katılım sağladığı, bunların hangi alanda proje geliştirdiği, yarışmada başarı durumları mevcut haliyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma içerisinde belediyelerin akıllı turizm konusunda yaptıkları çalışmaları tespit etmek için belgesel tarama yöntemine başvurulmuştur ve yarışmaya ilişkin yıllık raporlar incelenmiştir.

Avrupa Komisyonu "Avrupa Akıllı Turizm Başkenti" Uygulaması

Dünyanın gelişmiş ülkeleri akıllı turizm uygulamalarına özel bir önem vermektedirler. Böylece rekabette öne geçme gayretindedirler. Avrupa Birliği ülkelerini kapsayan üst kurumlar da bu durumun farkına varmışlardır ve sürdürülebilirliği, erişilebilirliği ve diğer olumlu bileşenleri desteklemek için bu alanda özel çalışmalar yapmaktadırlar. Bunlardan birisi Avrupa Komisyonu tarafından ortaya konulan Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasıdır.

Turizm, Avrupa Birliği'nin üçüncü büyük sosyo-ekonomik faaliyetidir ve AB'nin gayri safi yurtiçi hasılasının yaklaşık %10'unu temsil etmektedir. Bu bakımdan turizm sektörü, büyüme ve iş yaratmada önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, Avrupa Komisyonu, Avrupa'da gerçekleşen turizmin yine de henüz kullanılmamış bir potansiyele sahip olduğunu düşünmektedir. Özellikle de akıllı turizm alanında. Bu bakımdan Avrupa Komisyonu yenilik, erişilebilirlik ve sürdürülebilirlik konularını turizmin geleceği olarak görmektedir ve bunun için çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalardan güncel ve gelişmekte olanı Avrupa Akıllı Turizm Başkenti uygulamasıdır (Smart Tourism Capital, 2024).

Avrupa Akıllı Turizm Başkenti uygulaması bir yarışmadır. Bu yarışmaya Avrupa Birliği ülkelerinin ve Avrupa Gümrük Birliği üye ülkelerinin kentleri katılabilmektedir. Yarışmanın kategorileri bulunmaktadır. Başvuran kentlerin bu belirlenmiş kategorilerde projelerini belirtmeleri gerekmektedir. En temel şart başvuran kentin nüfusunun en az 100.000 olması gerekliliğidir. Eğer bir ülkede 100.000 nüfuslu kent yok ise, o ülkenin en kalabalık kenti yarışmaya başvurabilmektedir. Yarışmanın kategorileri ve bu kategorilere başvurmak için ortaya konulması gereken projelerin soruları şu şekildedir (Competition for the, 2025);

❖ **Erişilebilirlik:**

•Şehrinizin özel erişim ihtiyaçları olan gezginler için, yaşlarına, sosyal veya ekonomik durumlarına bakılmaksızın ve engelli olup olmadıklarına bakılmaksızın fiziksel olarak erişilebilir olup olmadığını açıklayın. Erişilebilir olmak, farklı ulaşım araçlarıyla kolayca ulaşılabilir olmayı ve şehir içinde ve çevresinde güçlü bir ağ olmayı gerektirir. Şehriniz araba, tren, uçak ve bisikletle ne kadar erişilebilir?

•Altyapının ötesinde, turizm hizmetleriniz herkes için erişilebilir mi? Örneğin tekerlekli sandalye kullanan insanlar, hareket zorluğu çekenler, bebek arabası olan aileler için engelsiz bir destinasyon musunuz?

•Ayrıca, altyapınızın nasıl görüldüğünü bize anlatın. Restoranlarınız, müzeleriniz, yürüyüş turlarınız... Bilgiler birden fazla dilde mevcut mu?

•Hizmet veren personel farklı diller bilmekte mi?

•Görme engelli insanlar için sokak rehberliği rotası var mı?

•Turizm hizmetleriniz zihinsel engelli insanlar, işitme zorluğu çeken insanlar, küçük çocukları olan ebeveynler, yaşlılar için ne kadar erişilebilir?

•Hizmetlerinizi, aktivitelerinizi, sergilerinizi ve cazibe merkezlerinizi anlatın ve bunların engellilik durumlarına bakılmaksızın herkesin katılmasına izin verip vermediğini bize bildirin.

•Ayrıca rezervasyon sistemlerinizin, web sitelerinizin ve hizmetlerinizin ne kadar erişilebilir olduğunu da anlatmayı unutmayın. Çok dilli bilgi sunuyor musunuz? Web siteleri/uygulamalar kullanıcı dostu mu?

❖ **Sürdürülebilirlik:**

•Şehriniz doğal çevreyi ve kaynakları korumak ve geliştirmek için çalışıyor mu ve ekonomik ve sosyo-kültürel gelişimi dengeliyor mu?

•Bir turizm destinasyonu olarak doğal kaynakları nasıl yönettiğinizi (yenilikçi çevre dostu önlemler dahil) ve kaynak verimliliği önlemleri ve iklim değişikliğiyle mücadele veya uyum sağlamaya yönelik eylemleri hayata geçirme durumunuzu öğrenmek istiyoruz.

•Turizm mevsimselliğini azaltmaya yönelik önlemler alıyor musunuz?

•Yerel toplumu sürece dahil etmek için çalışıyor musunuz?

•Gelirleri yerel topluluklarla paylaşıyor musunuz?

•Yerel turizm gelirleri yerel kalkınmaya, topluluklara ve işletmelere yönlendiriliyor mu?

•Şehriniz bir turizm destinasyonu olarak yerel istihdama nasıl katkıda bulunuyor (Öneğin, sürdürülebilir bir turizm faaliyeti yerel faaliyetlere alternatif bir ekonomik gelir sağlıyor mu?)

•Şehriniz, turizm endüstrisi için sürdürülebilir çözümler veya iş birlikleri geliştirmek amacıyla işletmeleri ve yerel toplulukları nasıl destekliyor?

❖ **Dijitalleşme:**

•Dijital bir turizm şehri olmak, tüketicilerin ihtiyaçlarına uyarlanmış, bilgi teknolojileri tabanlı çözümler ve dijital araçlar aracılığıyla yenilikçi turizm ve konaklama bilgileri, ürünleri, hizmetleri, alanları ve deneyimleri sunmak anlamına gelir. Destinasyonunuz, cazibe merkezleri ve turizm teklifleri hakkında dijital bilgi sağlıyor musunuz?

•Toplu taşıma, cazibe merkezleri ve konaklama hakkında bilgiler dijital olarak erişilebilir mi, hatta entegre mi?

•İşletmelerin büyüebileceği dijital dostu bir ortam sunuyor musunuz?

•Turizm işletmelerinin dijital beceriler ve araçlar geliştirmesini ve kullanmasını destekliyor musunuz?

•Yenilikçi turizm tekliflerini artırmak için dijital çözümler kullanıyor musunuz?

❖ **Yaratıcılık ve Kültürel Miras:**

•Şehriniz, turizm deneyimini ve yaşam kalitesini zenginleştirmek için kültürel mirasını ve yaratıcı endüstrilerini verimli bir şekilde kullanıyor mu?

•Şehrinizin akıllı turizm destinasyonu olarak tanınmasını artırmak ve sanat, tarih ve kültürünüzün somut ve somut olmayan mirasını şehir merkezinde ve çevresinde geliştirilmiş turizm teklifinize dahil etmek için hangi eylemleri uyguluyorsunuz?

•Kültürel mirası ve yaratıcılığı turist çekmek için nasıl kullanıyorsunuz ve turizm ile kültürel ve yaratıcı endüstriler arasındaki sinerjileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yarışma komitesi, aday kentlerin projelerini değerlendirirken belirli kriterleri dikkate almaktadır. Bu değerlendirme ölçütleri için başvuru projelerinin somut, ölçülebilir olması ve rakamlarla desteklenmesi önemli bir katkı sağlamaktadır. Her bir proje, aşağıdaki dört kriter bakımından değerlendirilmektedir. Böylece o proje daha yüksek puan alabilmektedir. Değerlendirme kriterleri şu şekilde açıklanmıştır (European Commission, 2024);

1.Uygulanan Önlemler Ne Kadar Akıllı ve Gerçekleştirilebilir? Bu kriteri uygularken, değerlendirme uzmanları her kategoride uygulanan önlemlerin ne kadar gelişmiş ve özgün olduğunu

değerlendirmektedirler. Bu önlemin başvuru yapılan şehirde neden yenilikçi olduğu, hangi yeni teknolojilerin uygulandığı, turizm deneyimini nasıl değiştirdiği ve diğer şehirlerde uygulanabilir olup olmadığı incelenmektedir.

2.Sürdürülebilir Eylemler Açısından Stratejik Yaklaşım Ne Kadar İkna Edici? Önlemler Zaman İçinde Ne Kadar Dayanıklısıdır? Bu kriter altında uzmanlar, her kategoride kısa vadeli sorunları çözmek yerine stratejik, uzun vadeli çözüm odaklı yaklaşımı değerlendirmektedirler. Ayrıca, uygulanan önlemlerin sonuçlarının zaman içinde nasıl sürdürüldüğü de değerlendirilmektedir.

3.Uygulanan Önlemler Farklı Sosyal Gruplar İçin Ne Kadar Kapsayıcı? Bu kriter altında, değerlendirme uzmanları her kategoride uygulanan programların ve önlemlerin her yaş, kültürel veya dini geçmişten gelen, engellilik durumu veya yerel dil becerisi eksikliği ne olursa olsun, insanların turizm tekliflerine/hizmetlerine katılımını sağlama konusundaki başarısını değerlendirmektedirler. Ayrıca bu kriter altında, uygulanan önlemlerin farklı sosyal gruplara, örneğin aileler, yaşlılar gibi, hitap edip etmediği ve adapte olup olmadığı değerlendirilmektedir.

4.Önlemlerin Etkinliğini Belirlemeye Yönelik Bir Gösterge Sistemi Var mı? Bu Önlemler Ne Kadar Etkili? Bu kriter altında, uzmanlar her kategoride önlemlerin etkinliğini ve yerel iş ortamı ile yerel topluluk üzerindeki etkisini değerlendirmektedirler. Uygulamaların somut ve mümkünse ölçülebilir etkileri hakkında ayrıntılı bilgi, ilgili göstergelere ilişkin nicel verilerin sağlanması, değerlendirmeyi desteklemektedir.

Değerlendirme jürisinde yer alan uzmanlar, başvuruları kategoriler halinde değerlendirmektedir. Her bir kategoride yapılan başvuruların puanları bulunmaktadır. Toplamda en yüksek puanları alan kentler kazanan olarak ilan edilmektedir. Bu kategoriler ve puanları aşağıda yer alan tabloda belirtilmiştir (Competition for the, 2025);

Tablo 1: Puanlama tablosu

Değerlendirme Kriterleri	Kategori 1: Erişilebilirlik	Kategori 2: Sürdürülebilirlik	Kategori 3: Dijitalleşme	Kategori 4: Kültürel Miras ve Yaratıcılık
Uygulanan Önlemler Ne Kadar Akıllı ve Gerçekleştirilebilir?	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan
Sürdürülebilir Eylemler Açısından Stratejik Yaklaşım Ne Kadar İkna Edici? Önlemler Zaman İçinde Ne Kadar Dayanıktır?	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan
Uygulanan Önlemler Farklı Sosyal Gruplar İçin Ne Kadar Kapsayıcı?	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan
Önlemlerin Etkinliğini Belirlemeye Yönelik Bir Gösterge Sistemi Var mı? Bu Önlemler Ne Kadar Etkili?	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan	minimum 0 maksimum 5 puan
Maksimum Puan	20	20	20	20
Alınması Gereken Minimum Eşik Puan	10	10	10	10
Alınabilecek Maksimum Puan	80			

Kaynak: Competition for the, 2025

Avrupa Komisyonu bu etkinliği 2019 yılından beri gerçekleştirilmektedir. Etkinlik süresince Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasını her sene iki kent kazanmaktadır. Günümüze kadar kazanan kentler şu şekildedir (Winners Smart Tourism Capital, 2024);

Tablo 2: Yıllara göre kazanan kentler

Yıl	Kazanan Kentler
2019	Helsinki (Finlandya) ve Lyon (Fransa)
2020	Málaga (İspanya) ve Gothenburg (İsveç)
2021	Corona dolayısıyla yapılmamıştır.
2022	Valencia (İspanya) ve Bordeaux (Fransa)
2023	Pafos (Güney Kıbrıs) ve Seville (İspanya)
2024	Dublin (İrlanda) ve Grosseto (İtalya)

Kaynak: Winners Smart Tourism Capital, 2024

Yarışmaya katılmak için belediye başkanı düzeyinde başvuru yapılmalıdır. Bunun için yarışma adresinden (<https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu>) başvuru işlemi yapılmaktadır. Aşama olarak öncelikle internet sitesinde hesap açılmaktadır. Daha sonra belediye ile ilgili bilgiler sağlanmaktadır. Belediyenin bu aşamada yaptırımlara maruz kalmaması beklenmektedir. İflas, ödenmemiş vergi borçları gibi durumlara dikkat edilmektedir. Sonraki aşamada gerekli dokümanlar yarışmaya katılmak için uygulamaları kanıtlar nitelikte sisteme yüklenmektedir. Böylece başvuru aşaması tamamlanmaktadır (Competition for the, 2025).

Yarışmaya Sunulan Uygulama Örnekleri

Çalışmanın bu kısmında, Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasına katılan kentlerin bazı uygulama örnekleri açıklanmıştır. Bu türde örnekler ile kentler kendilerini akıllı turizm konusunda kanıtlamaya çalışmaktadırlar. Türkiye'den de bazı kentlerin şimdiye kadar başvuru yaptığı dikkat çekmektedir. Avrupa genelinden birçok uygulama, farklı kategorilerde yarışmada kendisine yer bulmaktadır.

➤ Erişilebilirlik kategorisinden örnekler

La Concha Plajı Destekli Yüzme Hizmeti (San Sebastián): Plajda yaşanan gelgit, yaz sezonunda kalıcı platformların kurulmasını zorlaştırmaktadır. Ancak La Concha Plajı, destekli yüzme hizmeti uygulamasını ortaya koymuştur. Bu hizmet, bir veya iki sorumlunun yardımıyla engelli veya yaşlı bireylerin hem kumda hem de suda hareket etmesini sağlayan "amfibik araç" kullanımını içermektedir. Bu sistem, hareket kabiliyeti kısıtlı olan insanların plajdan yararlanmasına olanak tanımaktadır (Accessibility, 2024).

Fotoğraf 1: Plajda engelli hizmeti

Kaynak: Accessibility, 2024

Sürdürülebilir Turizm Uygulaması (Pafos): Turizmde sürdürülebilir erişilebilirlik seçeneklerini arttırmak amacıyla Pafos, düşük karbonlu E-mobilite sistemleri ve hizmetlerinin tanıtımıyla ilgilenmek üzere "Sürdürülebilir Turizm Hareketlilik Komitesi"ni oluşturmuştur. Bu oluşum elektrikli araçlar için şarj istasyonları; elektrikli minibüs gibi yenilenebilir enerji ile çalışan toplu taşıma araçları; çoklu modlu uygulamalarla turistlere akıllı ve entegre e-bilet sistemleri; turistik yerlerde çok dilli ve çok platformlu bilgi ve satın alma sistemlerini içermektedir. Ancak Pafos'taki çalışmalar bunlarla da sınırlı değildir. Pafos kent idaresinin yürüttüğü "Hizmet Olarak Hareketlilik" projesi kapsamında düşük karbonlu E-Mobilite hizmetlerle sürdürülebilir turizm konseptine de sahiptir. Arkeolojik sitelere ziyaretçiler şarjlı araçlarla taşınmaktadır (Interregeurope, 2024).

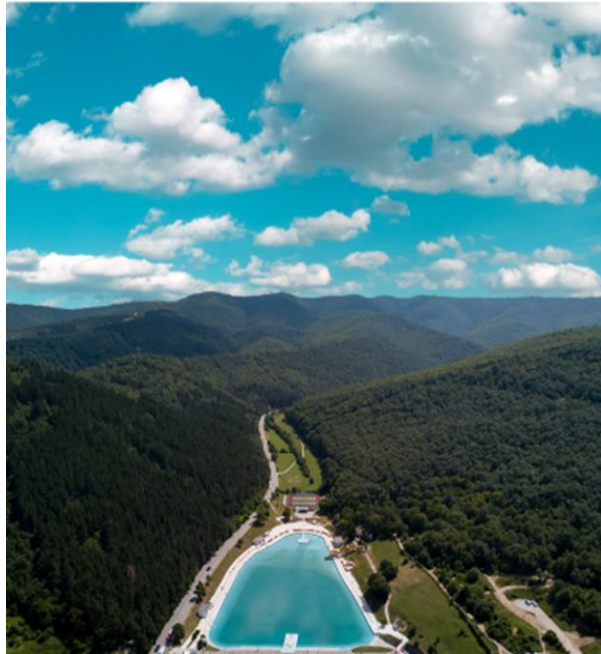

Fotoğraf 2: Elektrikli turist aracı

Kaynak: Interregeurope, 2024

➤ **Sürdürülebilirlik kategorisinden örnekler**

Germia Park (Pristine): Germia Park, Pristine'de şehrin çevre koruma ve sürdürülebilir uygulamalara olan bağlılığının önde gelen bir örneğidir. Yeşil alanların önemini kabul eden Belediye, Germia Park'ı canlandırmak ve geliştirmek için çeşitli çalışmalar yürütmüştür. Park artık yürüyüş, koşu, bisiklet sürme ve çeşitli açık hava etkinlikleri gibi faaliyetlere olanak tanıyan yeni yollarla donatılmıştır. Bu yenileme, belediyenin eski eğlence alanlarını yeniden hayata döndürme ve yenilerini oluşturma girişimini içermektedir. Yenilenen altyapısı ve çevre dostu deneyimlere verdiği önem ile Germia Park, sadece sürdürülebilir turizmi teşvik etmekle kalmamaktadır, aynı zamanda hem sakinlere hem de ziyaretçilere doğa ile etkileşime geçebilecekleri huzurlu ve estetik olarak bir ortam sunmaktadır (Kosova, 2024).

Fotoğraf 3: Germia Park

Kaynak: Kosova, 2024

Yerel çiftliklerde atölye çalışmaları ve eğitimler (Saint-Denis): Saint-Denis Çiftliği, turistlerin tarım hayatının gerçeklerini videolar, açıklayıcı panolar ve antika bahçe araçları aracılığıyla öğrenebileceği bir pazar bahçesi (üretim satın alınabilen) çiftliğidir. Ziyaretçiler ayrıca ekmek, tereyağı ve elma suyu yapım atölyelerine katılabilir ve çiftlikte yaşayan hayvanların bakımını izleyebilirler. Gally Çiftlikleri, bir "anat ve Gıda Üretim Merkezi" olarak tasarlanmış, permakültür pazar bahçeciliği, atölyeler (Béton Balı'nın üretimi gibi), uluslararası şefler tarafından yönetilen yemek pişirme dersleri, kültürel etkinlikler ve dayanışma faaliyetlerini bir araya getiren hibrit bir alandır. Çiftliğin sürdürülebilir yaklaşımı ayrıca sağlıklı beslenmeyi ve herkes için kültüre erişimi teşvik eden sanat enstalasyonları ve çeşitli etkinliklerle de yansıtılmaktadır (Lesfermesdegally, 2024).

Fotoğraf 4: Çiftlik atölyesi

Kaynak: Lesfermesdegally, 2024

➤ **Dijitalleşme kategorisinden örnekler**

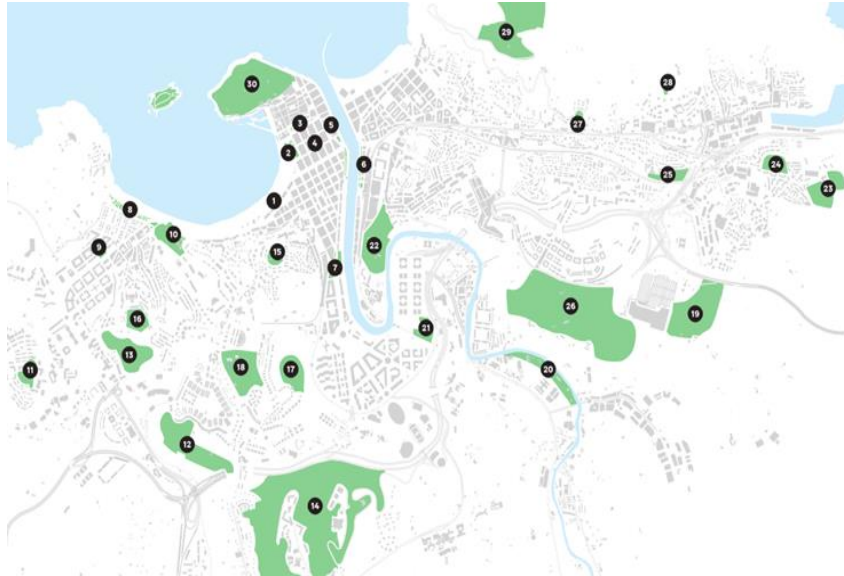
Teknoloji destekli turist bilgi sistemi (Cork): "Cork.ie" dokunmatik turizm kioskları, şehrin çeşitli noktalarında bulunan 16 dokunmatik ekranın ağıdır ve ziyaretçilere Cork'un turistik cazibe merkezleri, festivaller, müzik mekanları, restoranlar, pub'lar, geleneksel müzik dinleti yerleri, etkinlikler, tiyatrolar ve konaklama hakkında detaylı bilgi ve haritalar sunmaktadır. Bilgiler 8 farklı dilde güncellenmektedir ve hizmet sağlayıcı tarafından günlük olarak yeni veriler eklenmektedir. Böylece kullanıcılar doğru bilgiler almaktadırlar. İçerik aramaları izlenmektedir ve ziyaretçilerin en çok ilgilendiği konuları gözden geçirmek ve kiosk hizmetini iyileştirmek için istatistikler toplanmaktadır. Bu kiosklar aracılığıyla 2023 yılında yaklaşık olarak 71.000 sayfa talep gerçekleşmiştir. Bu kiosklar sadece şehri ve ilçeyi ziyaret etmekle ilgili temel bilgileri sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda farklı demografik gruplar için tasarlanmış fikirler ve örnek geziler önermektedir. Tüm bunlar ziyaretçiyi şehirde ve bölgede doğa, sanat ve kültürle buluşturmayı teşvik etmektedir. "No Car No Stress", "Family Fun Little Legs" ve "Foot Loose & Fancy Free" gibi rotalar, İrlanda'danın resmi turizm internet sitesi olan Discover Ireland web sitesine entegre edilmiştir. Cork İl Konseyi tarafından şehrin tümü için sunulan Explore Cork Uygulaması, Cork'ta görülecek ve yapılacak 850'den fazla etkinliğin yer aldığı bir turizm uygulamasını dört farklı dilde sunmaktadır (Purecork, 2024).

Fotoğraf 5: Turistik bilgilendirme alanı

Kaynak: Purecork, 2024

Yeşil San Sebastián Rehberi (San Sebastián): San Sebastián Turismoa organizasyonu, diğer yerel kurumlarla birlikte, ziyaretçilerin şehrin farklı parkları, bahçeleri ve dağları hakkında bilgi bulabileceği "Yeşil San Sebastián" rehberini yayınlamıştır. Bu el kitabı, İspanyolca, Baskça, İngilizce ve Fransızca olmak üzere dört farklı dilde mevcuttur. Proje kapsamında kentin ağaçlık ve yeşil noktaları tanıtılmaktadır. Böylece kente gelenler ilgilerini çeken park ve bahçeleri ziyaret edebilmektedirler (Sansebastianurismoa, 2024).

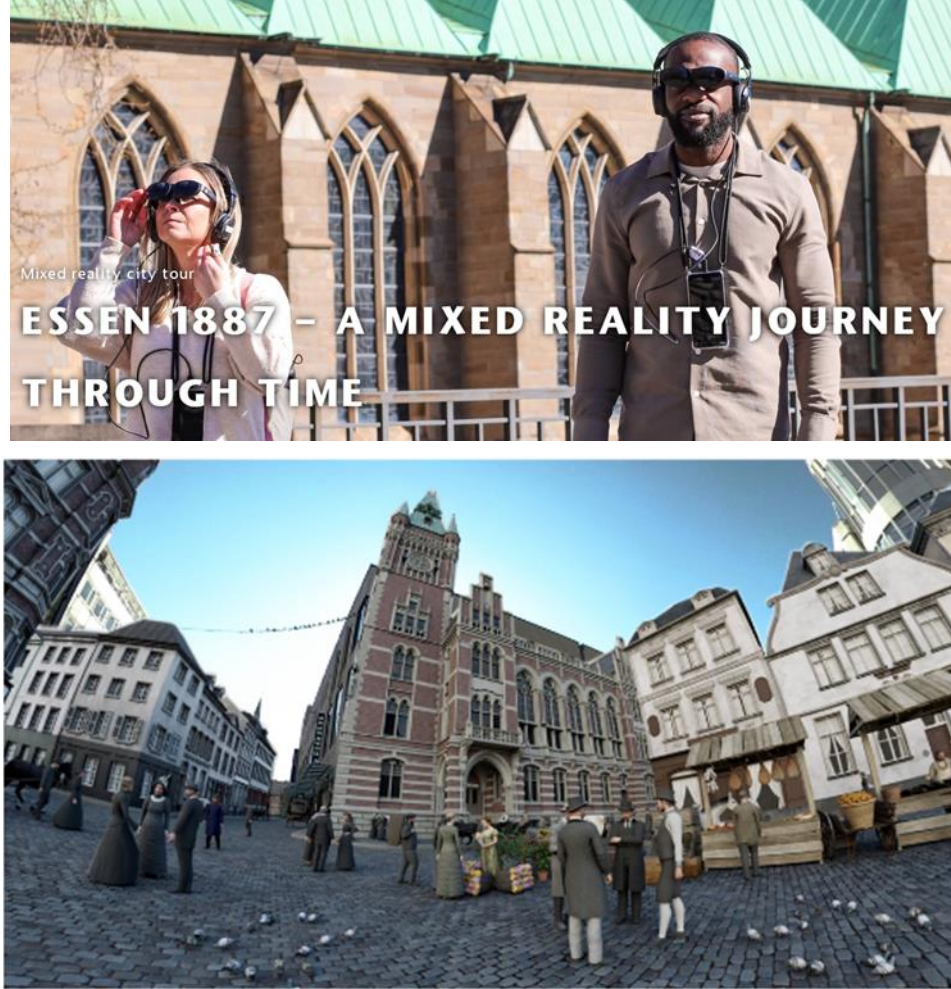
Fotoğraf 6: Haritada parkların konumları

Kaynak: Sansebastianurismoa, 2024

➤ **Yaratıcılık ve kültürel miras kategorisinden örnekler**

Essen 1887 (Essen): Essen 1887 dünyanın ilk karma sanal gerçeklik turudur. Bu destinasyonda artırılmış gerçeklik gözlükleri kullanılmaktadır. Fakat burada sıradan sanal gerçeklik gözlüklerinin aksine, karma gerçeklik gözlükleri çok daha küçük ve şeffaftır. Böylece ziyaretçiler etrafa bakarken hem gerçek ortamı görmekte hem de gözlüklerine yansıyan sanal görselleri deneyimlemektedirler. Gözlükler sadece şehir merkezindeki dijital işaretleyicileri tanıdığında, karma

gerçeklik zaman yolculuğu sırasında gözlüklerin iç kısmına insanları, ev cephelerini ve keşfedilecek birçok şeyi yansıtmaktadır. "Essen 1887" ile ziyaretçiler, 1887'de Alfred Krupp'un cenaze gününe geri dönmekte ve bazı tanınmış Alman aktörler tarafından yapılan rehberlik o anı tekrar ziyaretçilere yaşatmaktadır (Visitessen, 2024).

Fotoğraf 7: Arttırılmış gerçeklik uygulaması

Kaynak: Visitessen, 2024

Bremerhaven rehberi uygulaması (Bremerhaven): Bremerhaven rehberi uygulaması, şehrin bölgesel ve kültürel özelliklerini daha görünür hale getirmek amacıyla geliştirilmiştir. Uygulama, tematik şehir turlarına ve bireysel duraklara erişim sağlamaktadır. Tarih Müzesi, Alman Göç Merkezi, Deniz Hayvanat Bahçesi ve Şehir Tiyatrosu gibi diğer kültürel aktörlerin desteğiyle, şehrin kökenlerine dair bir tur geliştirilmektedir. Turun içeriği videolar, sesli hikayeler, görüntüler ve metinlerin yardımıyla oluşturulmuştur. Ayrıca arttırılmış gerçeklik unsurlarının entegrasyonu yeni deneyimler yaratılmaktadır (Bremerhaven, 2024).

Fotoğraf 8: Rehber uygulaması

Kaynak: Bremerhaven, 2024

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Çalışma ile amaçlanan; Türkiye kentlerinin Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasında mevcut olan katılımlarını ve konumlarını tespit etmektir. Türkiye, turizm sektöründe dünyanın önde gelen ülkelerindedir. Dolayısıyla akıllı turizm uygulamalarına olan yönelimin tespit edilmesi önemli bir çalışma alanıdır. Bu yarışma da bu alanda veriler sağlamaktadır. Konuyla ilgili olarak araştırmanın temel sorusu şudur;

- Türkiye kentlerinin Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasında konumları nedir?

Araştırma ile yarışmaya Türkiye’den hangi belediyelerin katılım sağladığı, bunların hangi alanda proje geliştirdiği, yarışmada başarı durumları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma içerisinde belediyelerin akıllı turizm konusunda yaptıkları çalışmaları tespit etmek için belgesel tarama yöntemine başvurulmuştur. Karasar’ın belirttiğine göre belgesel tarama; araştırılan konuyla ilgili var olan kayıt ve belgeleri incelemektir. Burada araştırmaya yardımcı olacak tüm belgelerden yararlanmak mümkündür. Belgesel tarama yönteminde kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemleri gerçekleştirilmektedir (Karasar, 2008, s. 183).

Araştırma kapsamında Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasına ilişkin olarak yıllık raporlar incelenmiştir. Elde edilen veriler de tasnif edilerek, daha sonra bu çalışmada birleştirilmiştir.

Avrupa Akıllı Turizm Başkenti Yarışmasında Türkiye Kentlerinin Konumları

Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasına ilişkin olarak duyurular Türkiye Belediyeler Birliği (Türkiye Belediyeler Birliği, 2024) ve Marmara Belediyeler Birliği (Marmara Belediyeler Birliği, 2024), Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2024) gibi belediyelere yönelik üst kurumlarda yapılmaktadır. Raporlara bakıldığı zaman 2019-2020 yıllarında Türkiye’den herhangi bir kentin yarışmaya katılmadığı tespit edilmiştir (Compendium of best practices, 2020).

2021 yılında Corona pandemisinden dolayı düzenlenmeyen yarışma, 2022 yılında tekrar devam etmiştir. Bu yıl için Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi aşağıda yer alan kategorilerde şu uygulamalar ile katılım sağlamışlardır (Leading Examples, 2022);

- **2022 Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasına katılım**

•Erişilebilirlik Kategorisi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Kart mobil uygulaması: Engelli vatandaşların toplu taşıma kullanımını için bir destek aracı olarak, Gaziantep Kart mobil uygulaması ile şehir, engelli vatandaşlarını durak/istasyonlara yönlendirme ve sesli / görsel yardımlarla desteklemektedir. Durakta iken, engelli kişiler kullanmak istedikleri toplu taşıma hattının aracına Gaziantep Kart mobil uygulaması üzerinden bilgi gönderebilmekte ve bu bilgi araç şoförüne durakta bir engelli yolcunun beklediğini bildirmektedir. Ayrıca, tüm belediye otobüslerine kurulan harici anons sistemi, durakta bekleyen engelli vatandaşların her durakta hat kodunu okuyarak hedefledikleri araca herhangi bir yardım almadan erişimini sağlamaktadır.

•Sürdürülebilirlik Kategorisi

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Çevre dostu, ekonomik ve sürdürülebilir ulaşım politikası: Çevre dostu ve sürdürülebilir bir ulaşım politikası için İzmir yönetimi, motorlu taşımanın azaltılması ve bisiklet ile yaya ulaşımının artırılması amacıyla proje hayata geçirmiştir. "İzmir Bisiklet ve Yaya Eylem Planı" ile 84 km bisiklet yolu, 55 istasyon ve 890 bisikletle hizmet veren bisiklet kiralama sistemi BİSİM eklenmiştir. BİSİM istasyonlarında özellikle görme engelli bireylerin kullanımına uygun 120 tandem bisiklet (iki kişilik bisiklet) ve çocukların kullanımına uygun 120 BİSİM bisikleti bulunmaktadır. Bu çabayı vurgulamak amacıyla, Büyükşehir Belediyesi şehir genelinde ücretsiz tamir ve park yerleri kurmuştur.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Yerel üretici pazarları: Belediye, üretici pazarları kurarak yerel halkı da sürece dahil edip üretici ve tüketiciyi doğrudan bir araya getirmektedir. Bu tür pazarlar arasında Pagos Üretici Pazarı, Alaçatı Ot Festivali, Sığacık Pazarı gibi örnekler bulunmaktadır. Bu pazarlar "çiftlikten çatala" yaklaşımının bir parçası olarak belirlenmiş ve kültürel geleneklerin yayılmasında rol oynamaktadır.

•Dijitalleşme Kategorisi

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Sanal müze: Dijitalleşme kategorisinde sanal müze uygulaması hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda sanalmuze.gov.tr web sitesi, ilgilenen ziyaretçilerin kültürel ve sanatsal etkinliklere sanal olarak erişmelerine olanak sağlamıştır. COVID-19 pandemisi nedeniyle müzeleri fiziksel olarak deneyimlemenin zorlaşması sebebiyle, kültür ve sanatta dijital yenilikler, yerel halkın ve turistlerin şehrin müzelerinde sanal turlara katılmasına olanak tanımaktadır. İnsanlar, müzelerin tamamını 360 derece sanal turla gezebilir ve tarihi arka plan bilgileri almak için etkileşimli alanlara tıklayabilirler.

•Tarihi Miras ve Yaratıcılık Kategorisi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Rumkale: Gaziantep'te bulunan Rumkale, bir zamanlar Fırat Nehri kıyısında bir kale iken, bugün nehirde yapılan baraj nedeniyle küçük bir göl kenarında yer almaktadır. Büyük öneme sahip olan bu kale, şehrin kültürel mirasını sergilemektedir. Rumkale'nin doğa ve kültürel mirasına en değerli şekilde hizmet edecek olan cam teras, en önemli projelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Gaziantep'in doğal harikası Rumkale'ye ulaşım kolaylaştırılmıştır. Gezi turları ve ulaşım, Rumkale kalesi içinde bulunan teknelerle sağlanmaktadır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Karavan turizmi: Pandeminin başlangıcından bu yana Gaziantep ve çevresinde karavan turizmi ve kampçılık giderek popüler hale gelmiştir. Bu alanda önemli bir atılım yapan belediye, şehri karavan turizmi için güvenli hale getirmiştir. Pandemi döneminde hayata geçirilen şehrin en önemli projelerinden biri olan karavan park alanı ve yerleşim bölgesi hem yerli hem de yabancı ziyaretçilere güvenli seyahat imkânları sunmaktadır.

➤ **2023 Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasına katılım**

2023 yılında Antalya Büyükşehir Belediyesi, Han Belediyesi (Eskişehir), İzmir Büyükşehir Belediyesi, Efeler Belediyesi (Aydın), Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından yarışmaya katılım gerçekleştirilmiştir. Bu yıl içerisinde önceki yıla göre önemli sayıda proje ile katılım sağlandığı dikkat çekmektedir. Bu belediyelerin yaptıkları uygulamalar ve kategorileri şu şekildedir (Leading Examples, 2023);

•**Erişilebilirlik Kategorisi**

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Akustik Yaya Uyarı Cihazı Sistemi: Antalya'da şehrin farklı bölgelerindeki kavşaklarda Akustik Yaya Uyarı Cihazı Sistemi uygulamaları hayata geçirilmiştir. Bu sistem, sinyalizasyon kavşaklardaki yaya geçitlerini daha güvenli hale getirmeyi ve görme engelli ve yaşlı bireyler için bağımsız kullanımı mümkün kılmayı amaçlamaktadır. Akustik Yaya Uyarı Cihazı ile yaya sinyal vericileri renk değiştirdiğinde yayalara sesli mesajlar verilmekte, böylece yaya geçişine izin verilip verilmediği bildirilmekte ya da beklemleri gerektiği aktarılmaktadır. Yaya geçidine gelen yayalar, 5 cm mesafeden el hareketi yaparak veya dokunarak sistemden geçiş talebinde bulunabilir. Yol geçiş süresi tamamlandığında, kırmızı ışık için belirtilen bip sesi devreye girer ve bu uyarı, talep butonuna tekrar basılana kadar devam eder. Ayrıca, turistik bölgelerdeki uyarılar İngilizce olarak yapılmaktadır.

Han Belediyesi, Ev Konaklama Projesi: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve Han Belediyesi iş birliğiyle Han İlçesi'nde gerçekleştirilen "Ev Konaklama" projesi, Yazılıkaya bölgesine gelen turistler için konaklamalı geziler düzenlemektedir. Bu proje, kırsal alanda yaşayan kadınlar için yeni bir iş kolu oluşturmayı hedeflemekle birlikte, Eskişehir'in en önemli kültürel ve tarihi varlıklarından biri olan Frig Vadisi'nin tanıtımını yapmayı ve Han İlçesi'nde kurulan Han'ın Eli Kadın Kooperatifi üyelerini sosyo-ekonomik olarak güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, "Engelsiz İzmir": İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013, 2016 ve 2019 yıllarında Engelli Bireylerin Kentsel Sorunları Uluslararası Kongresi'ni düzenlemiş ve bu kongreler sonucunda "Kırmızı Bayrak" ödülünü hayata geçirmiştir. Bu ödül, şehirdeki hem özel hem de kamu kuruluşlarının herkes tarafından erişilebilirliklerini önemli ölçüde arttıran kamuya açık iç ve dış mekanları vurgulamaktadır. Bugüne kadar toplamda 81 kurum "Kırmızı Bayrak" ödülü almıştır.

Efeler Belediyesi, Otizm Yaşam Merkezi: Efeler Belediyesi, Efeler'i "Marka Şehir" yapma vizyonu ile Otizm Yaşam Merkezi'ni projelerinden biri olarak hayata geçirmiştir. Bu merkez, otizmlili bireylere ve ailelerine eğitim ve sosyal gelişim fırsatları sunmayı amaçlamaktadır. Projenin hedefi, bireylerin bağımsızlıklarını desteklemek, ince-kaba motor becerilerini geliştirmek ve otizmlili bireylerin dil iletişim becerilerini etkili bir şekilde kullanmalarını sağlamaktır. Daha iyi eğitim ve gelecek için farkındalık yaratmanın yanı sıra, temel amacı finansal zorluklar nedeniyle bu programlara dahil olamayan otizmlili bireylere ve ailelerine eşit fırsatlar sunmaktır. Otizmlili bireyler, eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanabilir, yaratıcılıklarını geliştirebilir ve sanatsal faaliyetlerle sosyalleşebilirler. Otizm Yaşam Merkezi, 210 m² alana sahip olup, 400 bireye hizmet verebilmektedir. Eğitim ve gelişim programları farklı yaş grupları ve bireysel becerilere göre özelleştirilmiştir. Program resim, oyun ve müzik gibi etkinlikleri kapsamaktadır. Bu girişim, ailelere moral desteği sağlayarak otizmlili çocukların topluma yeniden entegrasyonuna yardımcı olmaktadır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Tek Kart ile Her Şey: Tek bir kart, şehirdeki tüm ulaşım ağlarında, spor tesislerinde, müzelerde, botanik bahçelerinde ve şehir hayvanat bahçesinde kullanılabilir. Kullanımı kolay ve erişilebilir olan bu şehir kartı, çok katmanlı kentsel altyapı ve turistik cazibe merkezlerine erişimi sağlayarak şehri keşfetmeyi basit ve erişilebilir hale getirmektedir.

•Sürdürülebilirlik Kategorisi

Efeler Belediyesi, Termal Sular - İmamköy Rekreasyon Alanı: Termal sular insan sağlığı için önemli olduğundan, Efeler, altmış yıldır İmamköy rekreasyon alanıyla tanınmaktadır. Yüzyıllık karaçam ağaçlarının arasından akan dere ve doğal güzellikleriyle yeşil bir manzaraya sahiptir. İmamköy'deki piknik alanındaki doğal sıcak su, içerdiği çeşitli faydalı mineraller sayesinde jinekolojik hastalıklar, cilt hastalıkları ve bağırsak hastalıkları gibi birçok hastalığa iyi gelmektedir. İmamköy rekreasyon alanı, şifalı suyu ile yerli ve yabancı ziyaretçilere dinlenme fırsatı sunmaktadır. Efeler Belediyesi, belediyeye ait rekreasyon alanının yeni bir cazibe merkezi haline gelmesi için bir proje geliştirmiştir. Belediye, rekreasyon alanında modern görünümlü küçük karavanlardan oluşan bir otelin inşaatına başlamış ve projeyi kısa süre içinde tamamlayarak hizmete sunmayı hedeflemiştir. Otel projesi kapsamında, doğal kaynakların korunması ve sürekliliği için, her birey suya girdikten sonra su boşaltılacaktır. Bu uygulama, orta ve büyük ölçekli doğal kaynak suyu havuzlarına giriş için hijyen koşullarının sağlanmasına yardımcı olacaktır. Doğal kaynak suyu, rekreasyon alanının sunduğu en değerli miras olup, projenin sürdürülebilirliğini sağlamaktadır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Tam adaptif kavşak sistemi: Antalya Büyükşehir Belediyesi, şehirdeki 40 kavşakta "Adaptif Kavşak Sistemi"ni uygulayarak yakıt tasarrufu sağlamak ve özellikle yoğun turist sezonlarında kentsel trafik akışını rahatlatmaktadır. Adaptif kavşak sisteminde, trafik verileri yapay zekâ teknolojisi kullanılarak anında işlenmekte ve trafik ışıklarının süresi otomatik olarak belirlenmektedir. Bu teknoloji sayesinde, 2020 yılında ortalama %25 zaman tasarrufu ve yaklaşık 6 milyon lira yakıt tasarrufu sağlanmış ve önemli miktarda CO2 gazı azaltımı gerçekleştirilmiştir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi, AntBis uygulaması: Erişilebilirlik ve sürdürülebilirlik açısından en faydalı, sağlıklı ve çevre dostu ulaşım araçlarından biri olan bisiklet kullanımını teşvik etmek amacıyla Büyükşehir Belediyesi tarafından AntBis uygulaması geliştirilmiştir. Bu uygulama, çok düşük bir maliyetle sağlıklı bir yaşam fırsatı sunarak enerji tüketimini, trafik sıkışıklığını ve karbon salınımını azaltma açısından faydalı bir öneme sahiptir. Uygulama kapsamında bisikletler, mobil uygulama, kredi kartları ve şehir kartları ile kullanılabilir. Hizmette 90 bisiklet, 9 istasyon ve 132 park birimi bulunmaktadır. Uygulama, 2019 yılında 20.036 kişi tarafından kullanılmış ve 2020 yılında bu sayı 40.361 kişiye çıkmıştır.

•Dijitalleşme Kategorisi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Zeugma Antik Kenti artırılmış gerçeklik uygulaması: Gaziantep için UNESCO Dünya Mirası geçici listesinde yer alan Zeugma arkeolojik alanının artırılmış gerçeklik uygulaması geçmişi canlandırmaya yardımcı olmaktadır. Bu uygulama, ziyaretçilere kazıların ortaya çıkardığı bulguların nasıl görünebileceğine dair bir içgörü sağlamaktadır.

Efeler Belediyesi, EFEDERS dijital eğitim platformu: Efeler Belediyesi, EFEDERS adında bir dijital eğitim platformu sunmaktadır. Efeler'in iddialı dijital eğitim projesi olan EFEDERS'e giriş, Belediye'nin Kültür Evleri, Ulusal Aydın Bank Kültür Merkezi, Gençlik Sokak Okulları Bölgesi ve Uğur Mumcu Parkı'nda dağıtılan ücretsiz erişim kodları ile sağlanmaktadır. Efeler Belediyesi, öğrenciler ve ebeveynler için bilgiye ve eğitime erişimi artırmanın çeşitli yollarını sunarak eğitimde sürekliliği sağlamak ve bilinçli bir toplum oluşturmayı hedeflemektedir. Bu uygulama, pandemide yaşanan eğitim krizinin aşılmasına yardımcı olmak amacıyla hayata geçirilmiştir. EFEDERS projesi, anaokul, ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite hazırlık düzeylerinde yaklaşık 52.000 öğrenciye ücretsiz ders videoları, çevrimiçi pratik sınavlar ve çevrimiçi kitaplar sunmaktadır.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Masal Kalesi tematik parkı: Masal Kalesi, Eskişehir'in tematik parklarından biri olan Sazova Bilim, Kültür ve Sanat Parkı'ndaki tematik alanlardan biridir.

Çocukların birey olarak gelişimlerini desteklemek amacıyla, robotik efsanevi kahramanlarla çeşitli etkinlikler sunulmaktadır. Ayrıca, çocuklar interaktif oyunlar aracılığıyla kendilerini ifade edebilir, hayatı, insanları tanıyabilir ve masallar, yaratıcı drama ve güncel eğitim yöntemleri kullanarak problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirebilirler.

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Akıllı Duraklar projesi: Antalya Büyükşehir Belediyesi, "Akıllı Duraklar" projesi kapsamında şehrin iklim avantajlarından yararlanmak amacıyla, güneş panelleriyle kaplı cam duraklar geliştirmiştir. Bu duraklar, dokunmatik kapılara ve iç mekân klimaya sahiptir. Enerji tasarrufu sağlayan ekranlarda güncel yolcu bilgilerini sunan güneş enerjili duraklar, Wi-Fi noktası olarak hizmet vermekte ve insanların telefonlarını şarj etmelerine olanak tanımaktadır. Antalya'da bu şekilde 4 akıllı durak ve cep telefonu şarj imkanı sağlamak için çatısında güneş enerjili paneller bulunan 300 adet durak bulunmaktadır.

Konya Büyükşehir Belediyesi, Akıllı Toplu Taşıma Sistemi: Konya Büyükşehir Belediyesi, daha pratik bir toplu taşıma hizmeti sunmak amacıyla Akıllı Toplu Taşıma Sistemi ATUS'u tanıtmıştır. Akıllı bisiklet istasyonlarının yerleri, kiralama için uygun bisiklet olup olmadığı, bisikletin teslim edilebileceği boş platformların durumu gibi bilgiler, web sitesi veya Mobil Konya Uygulaması üzerinden sorgulanabilmektedir. ATUS kullanarak; toplu taşıma araçlarının konumu, durağa varış tahmini süresi, istasyondan geçen toplu taşıma hatları, rota ve durak bilgileri ve toplu taşıma ile ilgili daha birçok bilgiye erişilebilmektedir. ATUS, erişim kanallarındaki çeşitliliği ile büyük bir kolaylık sağlamaktadır.

•Tarihi Miras ve Yaratıcılık Kategorisi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Sürdürülebilir Düşünce Gastronomi Festivali: Gaziantep'in Gastronomi Festivali, şehrin sürdürülebilirlik anlayışının temel taşıdır. Dünyanın dört bir yanından aşçıları ve gastronomi uzmanlarını çeken festival, herkesi Gaziantep'ten temin edilen bölgesel ve yerel ürünlerle sürdürülebilir pişirme yöntemlerini deneyimlemeye ve öğrenmeye davet etmektedir. Festival, şehrin zengin gastronomik mirasının bir zirvesidir. Bunun yanında yerel mutfağa katkıda bulunan sürdürülebilir tarım ve birincil sektör üretiminin bir ürünüdür. Bu bilgi paylaşımı temeli, festivalin sürdürülebilirlik hedefinin temel bir yönüdür.

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Eski Şehir Festivali: Kaleiçi bölgesi, şehrin merkez-doğusunda, Roma dönemine tarihlenen yat limanının önündeki Akdeniz kıyısında yer almaktadır. Kaleiçi, tarih, kültür, sanat, eğlence, Türk ve dünya mutfağı, geleneksel ve modern mimarinin birleştiği bir yerdir. Kaleiçi Eski Şehir Festivali, 2015 yılında Kaleiçi gibi yaşayan antik şehirlerin hikayelerini paylaşmak ve şehirler arasında kalıcı dostluk köprüleri kurmak amacıyla düzenlenmiştir. 2019 yılında festival 24 ülkeden 48 şehrin katılımıyla büyük ilgi görmüştür. Eski Şehir Festivali ile Muratpaşa, Avrupa'dan Orta Asya'ya kadar geniş bir coğrafyada yeni bir şehirlerarası ağın parçası olmuştur.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Hal Gençlik Merkezi: Eskişehir'de tarihi "Taze Sebze ve Meyve Hal Binası'nın restore edilmesiyle Haller Gençlik Merkezi oluşturulmuştur. Ziyaretçiler burada hediyelik eşya dükkanları, kiosklar, kafeler ve Tepebaşı Sahnesi'ni bulabilmektedirler. Merkezi konumda bulunan bu sahne, Şehir Tiyatrosu'nun sahnelerinden biridir. Sergi salonu ve kitapçısıyla kültürel ve sanatsal etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır.

➤ 2024 Avrupa Akıllı Turizm Başkenti yarışmasına katılım

2024 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından yarışmaya katılım gerçekleştirilmiştir. Bu belediyelerin yaptıkları uygulamalar ve kategorileri şu şekildedir (Leading Examples, 2024);

•Erişilebilirlik Kategorisi

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Ücretsiz bisiklet hizmeti: BİSİM (İzmir'de Bisiklet Kiralama), yalnızca bisikletçilere değil, özel hareketlilik gereksinimleri olan bireylere de ücretsiz hizmet sunarak kapsayıcılığı teşvik eden bir bisiklet hizmeti sağlamaktadır. BİSİM istasyonları, bisikletleri ve tekerlekli sandalyeleri birbirine bağlayan bir cihazla donatılmış olup, tekerlekli sandalye kullanıcılarının bisikletlere eşlik edebilmesini sağlamaktadır. Bunun yanında tekerlekli sandalyeler için şarj ünitelerini içermektedir. Hizmet, kısmen görme engelli bireyler için özel olarak tasarlanmış tandem bisikletleri de kapsamaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Seyahat Kartı: İstanbul seyahat kartı, ulaşım sisteminde kesintisiz erişim sağlayarak sürdürülebilir ulaşım uygulamalarını teşvik etmektedir. Hem şehir içi ulaşım hem de alışveriş için tasarlanmış olan uygulama, Türkçe ve İngilizce olarak kullanılabilir. Ayrıca, yolcular İstanbul'daki şehir içi ulaşım için QR kodları kullanarak ödeme yapma seçeneğine sahiptir. Kart; bir rota ve rehber kiti ile birlikte, sakinlerin ve ziyaretçilerin toplu taşıma hizmetlerini kolayca kullanmalarını sağlamaktadır. Kart, şehir içi ulaşımında 1, 3, 5, 7 veya 15 günlük sınırsız erişim seçenekleri ile birlikte şehir hatları, Boğaz Turları ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin sorumluluğundaki müzelere giriş sunmaktadır. Bu kartlar, bilet makinelerinde ve şehir genelindeki çeşitli erişilebilir satış noktalarından satın alınabilmektedir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, "Gaziray" Tren Sistemi: Şehir; uçaklar, trenler ve otobüsler dahil olmak üzere çeşitli ulaşım araçlarıyla kolay erişilebilirliğe sahiptir. Özellikle 2022'nin büyük ulaşım projelerinden biri olarak açılışı yapılan "Gaziray" tren sistemi, şehir içi hareketliliği artırmaktadır. Kullanıcı dostu bu sistem, şehrin eteklerinde yer alan antik Dülük kentine rahat ulaşım sağlamaktadır. Ayrıca tüm şehre bağlantı sağlayarak tramvay ve otobüs aktarmalarıyla kolay seyahat imkânı sunmaktadır.

•Sürdürülebilirlik Kategorisi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Sürdürülebilir Tarım Atölyeleri: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Tarım Dairesi Başkanlığı'na bağlı Tarım Eğitim Okulu tarafından düzenlenen atölyeler hem yerel hem de uluslararası turistlere sürdürülebilir tarım ilkelerini öğrenme fırsatı sunmaktadır. Özellikle çevre köylerden kadınların ürünlerini sergileyerek aktif olarak katılım sağlaması, bu atölyelere dinamik bir boyut kazandırmaktadır. Yerli ve yabancı katılımcılar taze hasat edilmiş ürünlerle yemek yapma, sebzeleri kurutmak için hazırlama ve ekim / dikim faaliyetlerine katılma gibi uygulamalı etkinliklerle ilgilenmektedirler. Bu atölyeler turistlere tarımsal bir ortamda otantik bir deneyim sunmanın ötesinde, çevredeki köylerin sakinlerinin ekonomik olarak güçlenmesine katkıda bulunarak karşılıklı fayda sağlayan bir ortam yaratmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, "Doğa ile Uyum İçinde Yaşam Stratejisi": İzmir'in "Doğa ile Uyum İçinde Yaşam Stratejisi", şehri sürdürülebilir kentsel gelişim için bir model haline getirmeyi amaçlamaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde 2019 yılında kurulan Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Ağı, 31 Türk şehrini kapsamakta ve çeşitli paydaşlarla bir ittifak oluşturmaktadır. Strateji, küresel girişimler ve organizasyonlarla uyumlu olup, 2030 yılına kadar sera gazlarını %40 oranında azaltmayı ve 2050 yılına kadar net sıfır emisyona ulaşmayı hedeflemektedir. Strateji; doğayı şehre entegre etmek, insan-doğa etkileşimini sorumlu bir şekilde yönetmek, döngüsel ekonomiyi teşvik etmek ve kültürel bağlantıları güçlendirmek gibi dört temel ilkeye odaklanmaktadır. Bu yaklaşım İzmir'in sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan genel sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktadır. İzmir; çevresel kaynak kullanımı, ekonomik denge ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına vurgu yaparak çekici ve çeşitlendirilmiş bir turizm destinasyonu olmayı hedeflemektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Turizm Platformu: Bu Turizm Platformu; yatırım, organizasyon, denetim, iletişim, tanıtım ve pazarlamayı temsil eden paydaşları bir araya

getirmektedir. Platform, İstanbul'da sürdürülebilir turizmi başarma amacı doğrultusunda; yönetim, planlama, tasarım ve proje geliştirme işlevlerini koordine etmeyi hedeflemektedir. Ocak 2020'de yaklaşık 130 kurumdan 300 civarında kişinin katıldığı bir İstanbul Turizm Çalıştayı düzenlenmiş ve sonuçlar kamuoyuyla paylaşılmıştır.

•Dijitalleşme Kategorisi

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, “Kent Belleği Müzesi” Kent Belleği Müzesi, Tarih, Kültürel Miras, Etnik Kültür, Kültür ve Sanat, Eğitim, Ekonomi, Genetik Miras, Spor ve Benim Eskişehir'im olmak üzere 9 farklı temadan oluşan bir sözlü tarih arşivine ve 120 röportaja sahiptir. Ziyaretçiler, bu arşive 9 dokunmatik ekran aracılığıyla erişebilmektedirler. Ayrıca, Canlı Tarih Sahnesi'nde Atatürk ve İsmet İnönü'nün robotik heykelleri, kendi sesleri ve hareketleriyle yakın tarihi anlatmaktadır.

•Tarihi Miras ve Yaratıcılık Kategorisi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul'un tarihi alanlarının restorasyonu: İstanbul Tarihi Yarımadası, Dünya Mirası Listesi'nde yer alan İstanbul Tarihi Alanları olarak tanınan dört belirlenmiş bölgeyi kapsamaktadır. Önemli restorasyon çalışmaları arasında ziyaretçilere açık olan ve tamamlanan Anadolu Hisarı ile Rumeli Hisarı'nın restorasyon çalışmaları devam eden şehir surları (Mevlanakapı) bulunmaktadır. 4. yüzyıla kadar uzanan önemli arkeolojik varlıklar olan Sultanahmet'teki Gotlar Sütunu ve Dikilitaş'ın bakım ve onarımları tamamlanmıştır. Casa Botter ve Sen Piyer Han gibi örnekler, Türkiye genelindeki restorasyon çalışmalarında yaratıcı gelişime katkı sağlayan kamu-özel sektör ortaklığı projeleri için olumlu referanslar olarak hizmet etmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2020-2024 İzmir Stratejik Planı: 2020-2024 İzmir Stratejik Planı, şehrin Kemeraltı Çarşısı, Gediz Deltası, Efes ve Bergama gibi birkaç UNESCO Dünya Mirası alanını kapsayan zengin kültürel mirasını koruma ve canlandırmayı amaçlamaktadır. Yeni strateji, turist aktivitelerini şehrin derin kültürel mirasıyla entegre ederek yeniliği teşvik etmektedir. Yeni girişimler arasında Zeytin Yolları, İzmir Miras Yolları, Efeler Yolları ve Eurovelo Yolları gibi turist rotalarının inşası yer almaktadır. Bu yollar, şehrin doğal güzelliklerini vurgulamanın yanı sıra ziyaretçilere çeşitli cazibe merkezlerini keşfetme fırsatları sunmaktadır. Ayrıca, planın hedeflerine ulaşmak için kritik öneme sahip olan İzmir Limanı'nın stratejik restorasyonu, altı yıllık bir yenileme sürecindedir. Ticaret yolunda tarihi bir merkez olarak hizmet veren ve yerli ve uluslararası turistleri çeken liman, İzmir'in tarihi mirasını korumada merkezi bir rol oynamaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Akıllı şehir uygulamaları günümüzde gelinmiş teknolojik seviyeden dolayı geri dönülemez şekilde şehirlere entegre edilmektedir. Gelecekte bu durumun hızı ve miktarı artacaktır. Akıllı şehirlerin gelişim gösterdiği bu ortamda, akıllı turizm vizyonu ve uygulamaları da gelişim göstermektedir. Akıllı şehir ve akıllı turizm uygulamaları artık kamu kurumları, girişimciler ve vakıflar gibi birçok paydaş tarafından hayata geçirilmektedir.

Bu alanda bilimsel çalışmalar da yapılırken, kamu kurumları öncülüğünde uygulamaların daha kurumsal hale getirildiği dikkat çekmektedir. Kapsayıcı üst kamu kurumları sadece ülke çapında değil, ülkeler arası seviyede bu uygulamaları desteklemektedirler. Avrupa Komisyonu da bu konuda öncülük etmektedir. “Akıllı Turizm Başkenti Yarışması” gelecek yıllarda da düzenlenecek şekilde yoluna devam etmektedir.

Avrupa'da birçok farklı kent bu yarışmaya katılım gösterirken, Türkiye'den de kentlerin bu yarışmaya son yıllarda ilgi gösterdikleri görülmektedir. Fakat Türkiye'den bu yarışmaya olan ilginin kısıtlı kaldığı dikkat çekmektedir. Türkiye'de nüfusu 100 bin üzerinde olan çok sayıda kent olmasına rağmen, yarışmaya katılım gösteren kent sayısının oldukça az olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan incelemede Türkiye kentlerinin yarışmaya katılımının az olduğu gözlemlenirken, yarışmada derece yapan bir kentin bulunmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında yarışmaya Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin her sene katılma eğiliminde olduğu gözlemlenirken, diğer büyükşehir ve il belediyelerinin ilgisinin az olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'den yarışmaya katılan kentlerin farklı kategorilerde proje ürettikleri dikkat çekmektedir. Fakat bu şehirlerin tüm kategorileri kapsayan kurumsal bir çalışmasının bulunmadığı da tespitler arasındadır. Yarışmada normal şartlarda 48 kategori bulunurken, Türkiye'den belediyelerin şu şekilde katılım yaptığı tespit edilmiştir;

Yarışmaya Türkiye belediyelerinin katılımı şu şekilde gerçekleşmiştir;

- 2019 yılında katılan belediyeler
 - Türkiye'den katılan belediye olmamıştır.

- 2020 yılında katılan belediyeler
 - Türkiye'den katılan belediye olmamıştır.

- 2021 yılında katılan belediyeler
 - Pandemiden dolayı yarışma düzenlenmemiştir.

- 2022 yılında katılan belediyeler
 - Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 3 proje
 - İzmir Büyükşehir Belediyesi, 3 proje

- 2023 yılında katılan belediyeler
 - Antalya Büyükşehir Belediyesi, 5 proje
 - İzmir Büyükşehir Belediyesi, 1 proje
 - Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 3 proje
 - Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2 proje
 - Konya Büyükşehir Belediyesi, 1 proje
 - Efeler Belediyesi, 3 proje
 - Han Belediyesi, 1 proje

- 2024 yılında katılan belediyeler
 - İzmir Büyükşehir Belediyesi, 3 proje
 - İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 3 proje
 - Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2 proje
 - Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 1 proje

Türkiye turizm sektöründe dünyada önde olan ülkelerdendir. Fakat akıllı turizm konusunda henüz yeterli bir küresel vizyonun ortaya konulmadığı üzerine bu çalışma aracılığı ile çıkarım yapmak mümkündür. Dünyanın gelişmiş ülkeleri akıllı turizm konusunda atılım yapma gayretindeyken, Türkiye'nin bu alanda yeterli çabayı sarf etmediği dikkat çekmektedir.

Türkiye'nin en üst belediye birlik yapılanması olan Türkiye Belediyeler Birliği, Marmara Belediyeler Birliği gibi belediye birliklerinin, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün bu konuya eğilim göstermesi Türkiye turizm sektörü için bir gerekliliktir. Bu

yarışmaya yönelik duyuruların bu kurumlar tarafından ya yapılmadığı ya da sadece link paylaşımı ile yapıldığı gözlemlenmektedir. Yarışmaya yönelik olarak kapsamlı bir raporun hazırlanması faydalı olacaktır. Bunun yanında bu kurumların akıllı turizm konusunda belediyeleri motive etmesi, yol göstermesi, teşvikler ve eğitimler vermesi bir gereklilik olarak görülmelidir. Aksi halde dünyada akıllı turizm konusuna ilgi gösteren ülkelerin küresel turizmden aldıkları pay artarken, Türkiye'nin bu alanda gerileyeceğini var saymak yanlış olmayacaktır.

Kaynakça

- Accessibility (8.07.2024). Donostia San Sebastian. <https://accessibility.sansebastianturismoa.eus/en/>
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (22.07.2024). Akıllı şehir Ekosistemi. <https://akillisehirekosistem.csb.gov.tr/Announcement/Detail?mId=310031003000>
- Ayaz, N. & Akay, B. (2020). Smart municipalities in tourism, Çeltek, E. (Ed.) *Handbook of research on smart technology applications in the tourism industry* (391-413), IGI Global.
- Borri, D., Camarda, D., Grassini, L. & Patano, M. (2016). Smart energy in the smart city, Papa, R. & Fistola, R. (Ed.), *Technological change and innovation for sustainable cities: a multiagent-based ontological approach*, (61-82). Springer.
- Bremerhaven (8.07.2024). Bremerhaven, <https://www.bremerhaven.de/de/tourismus/tourenausfluege/bremerhavenguide.130452.htm>
- Compedium of Best Practices. (2020). '2019 & 2020, Compedium of Best Practices '2019 & 2020 European Capital of Smart Tourism competitions'.
- Dameri, R. P. (2017). *Smart city implementation: creating economic and public value in innovative urban systems*, Springer.
- European Commission (2024). Competition for the european capital of smart tourism 2025: Guide for Applicants.
- Etezadzadeh, C. (2016). *Smart city – future city?: smart city 2.0 as a livable city and future market*, Springer.
- Ferreira, M. I. A. (2020). *How smart is your city?: technological innovation, ethics and inclusiveness*, Springer.
- Figueiredo, S. M., Krishnamurthy, S. & Schroeder, T. (2019). *Architecture and the smart city*, Routledge.
- Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z. & Koo, C. (2015). Smart tourism: foundations and developments, *Electron Markets*, 25, 179-188.
- Interregeurope (8.07.2024). Interreg Europe, <https://www.interregeurope.eu/good-practices/pafos-electric-minibus-for-sustainable-tourism-mobility-and-accessibility-cyprus>
- Ji, X., Chen, J. & Zhang, H. (2024). Smart city construction empowers tourism: mechanism analysis and spatial spillover effects, *Humanities and social sciences communications*, 11(1), 1-14.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kontogianni, A., Alepis, E., Virvou, M. & Patsakis, C. (2024). *Smart tourism: the impact of artificial intelligence and blockchain*, Springer.
- Kosova (8.07.2024). Germia Park, <https://www.kosovo-vacations.com/germia-park.html>
- Maier, S. (2016). Smart energy systems for smart city districts: case study Reininghaus District, *Energy sustainability and society*, 6(23), 1-20.
- Mosco, V. (2019). *The smart city in a digital world*, Emerald.
- Leading Examples. (2022). Leading Examples of Smart Tourism Practices in Europe, https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu/system/files/2022-05/Best%20Practice%20Report_2022_Update.pdf

- Leading Examples. (2023). Leading Examples of Smart Tourism Practices in Europe, <https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu/system/files/2023-02/2023-leading-practices-in-smart-tourism.pdf>
- Leading Examples. (2024). Leading Examples of Smart Tourism Practices in Europe, https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu/best-practices/european-capital-smart-tourism-best-practices_en
- Lesfermesdegally (8.07.2024). Lesfermes De Gally, <https://www.lesfermesdegally.com/agenda>
- Marmara Belediyeler Birliği (22.07.2024). <https://www.marmara.gov.tr/tr/2023-akilli-turizm-avrupa-baskenti-odul-programina-basvurular-basladi>
- Moriandi, C., Rolando, A. & Di Vita, S. (2016). *From smart city to smart region: digital services for an internet of places*, Springer.
- Öztürk, H. M., (2020). Handbook of research on smart technology applications in the tourism industry, Çeltek, E. (Ed.), *Technological developments: industry 4.0 and its effect on the tourism sector*, (205-228). IGI Global.
- Purecork (8.07.2024). <https://www.purecork.ie/tourist-information-offices>
- Sansebastianturismoa (11.07.2024). <https://www.sansebastianturismoa.eus/images/ssturismo/pdf/VerdeSanSebastian.pdf>
- Smart Cities (28.7.2024). <http://www.smart-cities.eu/model.html>.
- Smart Tourism Capital (7.07.2024). https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu/about/european-capital-smart-tourism_en.
- Streitz, N. (2019). Beyond ‘smart-only’ cities: redefining the ‘smart-everything’ paradigm. *Ambient intelligence and humanized computing*, 10, 791–812.
- Tripathy, M. R., Kim, S. & Jeong, Y. (2020). Special issue on information and communication technologies for smart city, *International journal of system assurance engineering and management*, 11(4), 765-767.
- Türkiye Belediyeler Birliği (22.07.2024). https://www.tbb.gov.tr/Tr/Duyuru_2025-akilli-turizm-icin-ab-yesil-ocusu-odul-yarismasi_21445
- Visitessen (9.07.2024). https://www.visitessen.de/essentourismus_tourismusinformation/essen_1887___eine_mixed_reality_zeitreise/essen_1887.en.html
- Winners Smart Tourism Capital (9.07.2024). https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu/winners-and-finalists_en

© 2025. This work is published under
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr> (the “License”).
Notwithstanding the ProQuest Terms and Conditions, you may use this
content in accordance with the terms of the License.